

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Šekel za 5682. godinu.

Egzekutiva Cijonističke Organizacije upravlja slijedeći poziv cijonistima:

Svim cijonistima!

Šekel-akcija za 5682. godinu je započela!

Kao svake godine, upravljamo svim sumišljenicima u svim zemljama poziv da svom energijom pristupe raspačavanju šekalim

Šekel je simbol jedinstva naše svjetske organizacije, on je za svakog pojedinca ispovjedanje cijonizma, on je dokument, koji daje pravo na učestvovanje u izborima za kongres i odaslanje delegata na godišnju konferenciju. Šekel tvori glavno vrelo prihoda svjetske Cijonističke Organizacije za njezine administrativne, organizatorne i političke zadatke.

Po broju šekalim, što ga skupimo, mjeri sav jevrejski narod, kao i nejevrejski svijet snagu i veličinu našega pokreta, iz neznatnih početaka uspjelo nam je da smo prošle godine prikupili 800.000 šekalim. Moramo da ove godine pokažemo svijetu, našim prijateljima i našim protivnicima, da je broj Jevreja, koji žele uspostavu naše narodne domaje u Palestini, opet porasao. Prvi milijun platioca šekela mora da bude ove godine prekoračen.

Egzistencija naše organizacije, ugled našega kongresa, politička snaga našega pokreta zavise o broju platioca šekalim.

Treba li daljnje motivacije, da uvjerimo sve cijoniste, da je njihova prva dužnost, da plate šekel? Treba li trošiti daljnjih riječi, da objasnimo svim cijonističkim vodjama, koji poznaju naš položaj, svim predstavnicima naših zemaljskih i zasebnih saveza, da im je najozbiljnija dužnost, da svakogodišnju šekelsku akciju s nova pretvore u veliki uspjeh cijonističke misli?

I opet ide naš poziv svim vjernim redovima naših oprobanih sumišljenika na cijelome svijetu: *prikupljajte šekel! Snubite nove platioce šekela! Privedite pokretu nove sile!* Svim Jevrejima, koji žele ostvarenje cijonizma, upravljen je poziv:

PLATITE ŠEKEL!

London, ševat 5682.
Predsjednik Cijonističke Organizacije:
Ch. Weizmann v. r.

Egzekutiva Cijonističke Organizacije
Departement za organizaciju
Dr. R. Lichtheim v. r.

Ovih će dana biti razaslani svim mjesnim organizacijama Šekel-blokovi, pa i mi sa svoje strane upravljamo na sve mjesne odbore **najozbiljniji** poziv, da *bez okljevanja* započnu sa šekel-akcijom, da je provedu s najintenzivnijom agilnošću i da u smislu primljenih cirkulara u odredjenim rokovima pripošlju šekelske obračune na ruke po Egzekutivi Cijonističke Organizacije imenovanog šekelskog povjerenika za kraljevinu SHS, g Davida Spitzera, na adresu Saveza cijonista Jugoslavije u Zagrebu

Svaki cijonista dužan je platiti šekel, a mora i nastojati, da svakoga poznatoga mu cijonistu sklone na platež šekela.

Mi očekujemo, da će svaki cijonista udovoljiti svojoj dužnosti u punoj mjeri

Zagreb, mjeseca adara 5682.

David Spitzer, v. r.
povjerenik za šekelakci u.

Savez Cijonista Jugoslavije
Savezni odbora
R Herzer v. r.   Dr Hugo Spitzer v. r.
tajnik   predsjednik

Northcliffe

Lord Northcliffe, poznati engleski novinar i uplivni član jednog od najvećih novinskih koncerna (»Times«, »Daily Mail« i »Evening News«) pohodio je na povratku sa svojega putovanja po svijetu Palestinu, da upozna tamošnje prilike i da o njima informira englesku javnost. U tu svrhu primio je u Jerusolimu deputaciju muslimanskih i kršćanskih Arapa, hrišćana i ortodoksnih Jevreja pod vodstvom profesora de Haana. O tome, što su izjavile nejevrejske delegacije

Northcliffu, nije nam dosada ništa autentično poznato, dok je de Haan rekao, da zahtjevi Agude idu onamo, da se u mandatu utvrde kautele za zaštitu necijonističkih Jevreja proti cijonistima (!), kao što će to biti ustanovljeno za nejevreje. Kod izvoda ostalih deputacija izbile su po svoj prilici ant'semitske, militarističke i reakcionarne tendencije generala Storssa i njemu sličnih, koje poznajemo još iz vremena vojničke okupacije Palestine.

Kad se lord Northcliffe vratio u Lon-

don, objelodanio je u »Times«-u izvješće o svome putovanju. Ponajprije naglašuje, da je prijatelj cijonizma, spominje veoma pohvalno rad sir Herberta Samuela i žali što ga ovaj nije mogao primiti, jer je bio bolestan. On da je uvijek bio pristaša Balfourove deklaracije, te nije nikada dopustio napadaje na cijonizam u »Times«-u. Njegovo putovanje u toliko je promijenilo njegovo naziranje, da je uvidio, e je potrebno dopustiti svim strankama, da dodju do riječi. Dobio je utisak, da skladni život u Palestini ugro-

žavaju ekstremni (?) cionisti sa svojim imperijalističkim zahtjevima. Ovo da mu nijesu rekli samo Arapi, nego i deputacije umjerenih (?) cionista i ortodoksnih Jevreja. Obara se na halucim, koji da su bahati i osorni, te se boji, da će se Palestina pretvoriti u Irsku. Njegovo izvješće kulminira u predlogu, da parlament, štampa i engleski porezovnik stave zahtjev, e bi se čitava stvar javno istražila.

Kako vidimo, sadržaj ovoga članka nije tako grozan, kako bi to neke novine htjele prikazati, ali je i u toj svojoj formi izazvao živahnu novinsku kampanju i oštre proteste upućenih lica. Poznata je stvar, da u engleskom parlamentu imade nekoliko ljudi, koji se nekim bolećivim herostratstvom pačaju u palestinske probleme na temelju uputa onih već spomenutih reakcionarnih i čovječanski-arapskih krugova, te žele svoj rad prikazati kao borbu za zaštitu džepa engleskoga porezovnika. Dvojica ove gospode, lordovi Sydenham i Islington, jedva su dočekali članak Northcliffov, te su u novinstvu odmah započeli svoju kampanju, koja ide za anuliranjem Balfourove deklaracije. Sydenham podnio je ujedno neke nove interpelacije o Palestini, na koje je u ime vlade odgovorio lord Sutherland, te je naglasio, da engleska vlada nepokolebivo stoji na stanovištu Balfourove deklaracije. Dr. Weizmann zatražio je smjesta u »Times«-u odaslanje nepristrane istražne komisije u Palestinu, a Israel Cohen pobio je u »Daily Mail«-u stavku po stavku Northcliffova članka. Dr. E. Mils, zastupnik palestinske administracije kod ministarstva kolonija u Londonu dokazao je u istom listu neosnovanost Northcliffovih tvrdnja.

Za dobre pare stvaraju se čudesa, a arapska delegacija u Londonu ima novaca. Tako je »Daily Mail« donio interview sa sir Stuart Samuelom, bratom velikoga komisara, člana Board of Deputiesa i Misrahija, u kojem se ovaj navodno saglašava s tvrdnjama Northcliffovim i tvrdi, da cionistički pokret mora svršiti ekonomskim bankrotom. U narednoj sjednici Board of Deputiesa izjavio je sir Stuart Samuel javno, da je čitavi interview iskrivljen, te da nije ni jedna riječ u njemu istinito reproducirana. Razumljivo je, da je ta izjava veoma okrnjila ugled lista, koji se još u zadnje vrijeme smatrao ozbiljnim.

Za lorda Northcliffa znamo otprije, da nije nikada zauzimao iskreno stanovište prema cionizmu. Za vrijeme rata posluzio mu je cionizam kao dobro sredstvo, da zadobije simpatije Jevreja, naročito američkih. Kad se svršio rat, on je malo po malo počeo prikazivati Balfourovu deklaraciju kao akciju, koja nepotrebno tereti britanski budžet, ili kako on veli, »džep engleskih porezovnika«. Pored toga nijesmo mogli misliti, da će ozbiljan žurnalista povjerovati zlonamjernim i površnim informacijama arapskih i ortodoksnih krugova. Uostalom je vrhovni rabin u Londonu dr. Hertz temeljito dezavuirao neodgovorne elemente, koji su bili u deputaciji kod Northcliffa, poslavši mu protestnu brzojavku, u kojoj naglašava, da Misrahi organizacija sa svojih 250.000 članova ortodoksnih Jevreja stoji kao jedan čovjek uz cionističku organizaciju. Mi poznajemo ovu denuncijantsku opoziciju Aguda-ortodoksije i s druge strane. Znademo, da su jedina jevrejska grupa, koja je s boljševicima paktirala, bili ekstremni ortodoksi u svojoj borbi za uništenjem jevrejske kulture. Bečki organ Agude preporučio je najozbiljnije pobožnim Jevrejima, da se proglase bezvjercima, e bi se riješili društva prokletih cionista. Prigodom izbora pape, zagovarao je ovaj isti organ, da se pobožni Jevreji radi zaštite proti izgubljenim sinovima Izraelja (cionistima) obrate na — Pija XI. Eto, duševnim vodjama ovih ljudi povjerovao je jedan lord Northcliffe. Da nas ne boli ova denuncijantska akcija naših suplemenika, mi bismo se smijali engleskom lordu, kojega su nadmudrili slaboumni fanatici iz Geta.

Nije dostatno u novinskim člancima suzbiti objede Northcliffe-koncerna. Englesko javno mišljenje neka iz izvještaja nepristranih posmatrača, koji će temeljito upoznati palestinske prilike, sazna, da je naš imperijalizam, kako je to rekao dr. Chajes, jedini imperijalizam, koji ne ide mjenjivati — Makabi je nastao po uzoru jevr. gimn. društava u drugim zemljama, u kojima su Jevreji već dulje nacijski osviješteni!), nego zbog toga, što sam kao predsjednik Makabija imao do sada dovoljno prilike, da se osvjedočim o potrebi ovakovog Saveza.

Odmah iza svršetka rata, pa tokom zadnjih godina nikla su razna gimn. i sportska udruženja medju Jevrejima u mnogim mjestima Jugoslavije, dok u nekim mjestima opet nije došlo do takvog udruženja tek usljed pomanjkanja inicijativnog duha ili drugih zapreka. Zbog nestašice tehničkih sila (učitelja, prednjaka) i nužnoga iskustva, a često i radi nestašice materijalnih sredstava imadu ta društva da svladaju najveće poteškoće pri ostvarenju društvene svrhe. Naziv društva, sastav pravila, oblasna potvrda društvenih pravila, jevrejski komandovni jezik, osiguranje pogona u tehničkom i financijskom pogledu, sve su to poteškoće, koje se ne mogu svladati bez odgovarajuće upute strukovnih i iskusnih lica. Do sad su se ova društva

obraćala zbog savjeta na starije bratsko društvo Makabi, koje je tako de facto vršilo jedan dio agenda Saveza. Nu niti se jedno društvo može posvetiti dosta intenzivno toj dobrovoljno preuzetoj zadaći, niti postoji kakova norma, koja bi druga društva upućivala, pa se u slučaju potrebe obraćaju na Makabi. Nije mi poznato, da li se sva društva obraćaju na Omladinski Savez; pa ako to možda i gdjekad čine, biva u nuždi, jer ne znaju na koga da se obrate. Ne ču nipošto da omalovažim rad omlad. Saveza na polju gimnastike i sporta; nu ovo dragocjeno djelovanje omladinaca ne daje im već kvalifikaciju, da provedu potrebnu jedinstvenu organizaciju sport. i gimn. društava, a ne može im dati ni legitimacije, da sa tim društvima ravnaju. Kod naprednih i nacijski osviještenih naroda tjera se sport i gimnastika još u podmakloj dobi, kod Jevreja u drugim zemljama već to biva, a i u nas Jevreja u Jugoslaviji mora se ići za tim ciljem. (Zar ne imaju Hrvati, Česi, Francuzi, Talijani, riječju svi prosvijetljeni narodi, svoje gimn. i

Zagrebačka štampa, koja nikada ne donosi važne izvještaje engleske vlade i odličnih državnika, koje su povoljne za cionizam, donijela je, vjerna svojoj tradiciji, izvatke iz Northcliffova članka. Jedan list mislio je da je opravdano, ako će toj notici, koji je bio neki quodlibet objeda proti cionizmu, dati zvučni napis »bankrot cionizma«. Ne možemo da se otmemo dojmu, da je ovaj interes nekih zagrebačkih listova za cionizam inspiriran od izvjesnih jevrejskih krugova, koji doduše u pobožnosti zaostaju za ortodoksnim agudistima, ali su im u denuncijantstvu i zloradosti ravni.

Dr. N. T.

Glose

I. Tragikomedija asimilantstva.

Nemamo rašta posvetiti g. Š. A. Alexandru onoliko pažnje, koliko to čini jedan zagrebački list, ispisujući potpuno njegovo ime »Samuel« (a »od mila« jednom i »Samika), što on, očito kratkoće radi, ne običaje da čini... Da li g. S. D. Alexandera, jednu od dika zagrebačkih asimilanata, ikoje ču v s t v o veže sa židovstvom, nije poznato; on bar izbjegava da to pokazuje. Pa ipak!...

No, evo o čemu se radi: Zabranjena je arbitraža i spekulacija s devizama; banke su protestovale, sve bez izuzetka, burze ne trguju devizama. Zabrana može da je dobra ili rđava, provediva ili neprovediva; u to mi ne zalazimo. Banke su protestovale, sve bez izuzetka. Na čelo zagrebačkih banki, kaže pomenuti list, mogoše doći samo oni, koji su bili slijepo odani austro-ugarskom režimu, dobrim dijelom doseljeni tuđinci ili skroz anacijonalni elementi. I list nastavlja: Takav tip je S. A. Alexander; ne zna dobro hrvatski, djeca su mu odgojena u tuđinskom duhu; stvarao je industriju, jer austro-ugarski režim nije dao »našem«

Još jedan savez

U redovima naših omladinaca izbio je žestoki otpor protiv ideje osnutka gimnastičkog i sportskog saveza, koji bi Savez (zapravo okrug svjetskog Saveza za Jugoslaviju) imao da obuhvata sva jevrejska gimn. i sportska društva Jugoslavije. Velim, protiv ideje osnutka, jer koliko je meni poznato, do sada se na osnutku ovoga Saveza nije radilo, niti su kakove pripreme u toku, kojim bi se imao Savez oživotvoriti.

Kako je prošle godine obnovljen Svjetski Jevrejski Gimnastički i Sportski Savez, iznio sam pred moga dugogodišnjeg suradnika kod uprave zagrebačkog Makabija g. dr. Brauna misao, da bi valjalo i kod nas poraditi oko osnutka Saveza, koji bi u jednu ruku jačao naša domaća sportska društva, a podržavao bi i željeni kontakt sa Svjetskim Savezom.

Ovaj Savez nijesam mislio stvoriti tek zato, da oponašam ono, što već postoji kod naše braće u drugim zemljama (u ostalom, ono što je dobro, može se pri-

mjenjivati — Makabi je nastao po uzoru jevr. gimn. društava u drugim zemljama, u kojima su Jevreji već dulje nacijski osviješteni!), nego zbog toga, što sam kao predsjednik Makabija imao do sada dovoljno prilike, da se osvjedočim o potrebi ovakovog Saveza.

Odmah iza svršetka rata, pa tokom zadnjih godina nikla su razna gimn. i sportska udruženja medju Jevrejima u mnogim mjestima Jugoslavije, dok u nekim mjestima opet nije došlo do takvog udruženja tek usljed pomanjkanja inicijativnog duha ili drugih zapreka. Zbog nestašice tehničkih sila (učitelja, prednjaka) i nužnoga iskustva, a često i radi nestašice materijalnih sredstava imadu ta društva da svladaju najveće poteškoće pri ostvarenju društvene svrhe. Naziv društva, sastav pravila, oblasna potvrda društvenih pravila, jevrejski komandovni jezik, osiguranje pogona u tehničkom i financijskom pogledu, sve su to poteškoće, koje se ne mogu svladati bez odgovarajuće upute strukovnih i iskusnih lica. Do sad su se ova društva

obraćala zbog savjeta na starije bratsko društvo Makabi, koje je tako de facto vršilo jedan dio agenda Saveza. Nu niti se jedno društvo može posvetiti dosta intenzivno toj dobrovoljno preuzetoj zadaći, niti postoji kakova norma, koja bi druga društva upućivala, pa se u slučaju potrebe obraćaju na Makabi. Nije mi poznato, da li se sva društva obraćaju na Omladinski Savez; pa ako to možda i gdjekad čine, biva u nuždi, jer ne znaju na koga da se obrate. Ne ču nipošto da omalovažim rad omlad. Saveza na polju gimnastike i sporta; nu ovo dragocjeno djelovanje omladinaca ne daje im već kvalifikaciju, da provedu potrebnu jedinstvenu organizaciju sport. i gimn. društava, a ne može im dati ni legitimacije, da sa tim društvima ravnaju. Kod naprednih i nacijski osviještenih naroda tjera se sport i gimnastika još u podmakloj dobi, kod Jevreja u drugim zemljama već to biva, a i u nas Jevreja u Jugoslaviji mora se ići za tim ciljem. (Zar ne imaju Hrvati, Česi, Francuzi, Talijani, riječju svi prosvijetljeni narodi, svoje gimn. i

čovjeku da radi; iskorišćivao je bezobzirno bijedu naših ljudi; lihvar i zelesnaš; ne privrednik, već »privrednik«; treba najoštrije mjere vladine; doći će vrijeme, kad će ovi elementi biti najureni onamo, odakle su došli...

Nije nam do sizifova posla: antisemitizam i slijepa nacionalistička mržnja ne daju se poučiti. Da »anacionalni i turdjinski elementi«, kako se pomenuti list eufemistički izražava, ne gospoduju zagrebačkim novčarstvom, da g. S. A. Alexander ima industrijski i trgovački organizatorni talent, koji je u prilog produktivnoj narodnoj ekonomiji, da zato uživa neosporan ugled u krugovima industrijskim, sve to pomenuti list dakako zna vrlo dobro. Ružno je kaljati ličnu čast jednoga čovjeka. Ali za cijelo g. Alexander ne želi naše zaštite; a nas zanima u ovaj čas tek tragikomedija asimilantstva, koja se tu razotkriva.

Isti list, uporedo s člankom o g. S. D. Alexanderu, reproducira bilješku jednoga blokaškoga karlovačkoga lista, koji se osvrće na skupštinu karlovačkog »Sokola« nazivajući ga »Židovskim Sokolom«, jer je u skupštini nadjačala jugoslavenska struja, za koju da su glasali karlovački Židovi.

I pomenuti jugoslavenski list kliče: »Tendencija je jasna!« I hvali karlovačke Židove ovim riječima: »Da su karlovački Židovi glasovali za jugoslavenstvo u Sokolu, to je samo dokaz, da su svoju građansku dužnost u Jugoslaviji daleko ispravnije shvatili Židovi, nego razni Židovci«...

I mi kažemo: »Tendencija su jasna!« Čak bez ikakva komentara. I jer su tako jasne, ne ćemo da oslabimo dojam te tragikomedije poukom, koja je svojom tendencijom asimilantstva neprijatnija od svake druge tendencije — poukom o samosvijesti i ponosu...

II. »Židovi i cigani«.

Židovi u Vojvodini pokreću ideju stvaranja jedne židovske političke stranke.

Jedan hrvatski list primjećuje: Sad

športske Saveze, koji su neovisni od omladinskih udruženja?! Ne može se zahtijevati od društava, u kojima sjede stariji, iskusni sportaši i gimnastičari, da se obraćaju na omladinski Savez, koji u glavnom sastoji od studenata viših i srednjih škola i ne može dosljedno tome biti omladinski Savez najviši forum u pitanjima gimn. i sportskog odgoja našega naroda. Neka omladinski Savez porađi i nadalje oko izgradnje referata tjelesnog odgoja, neka jača ideju sporta i gimnastike u redovima svojih članova, nu neka ne prekorači svoj djelokrug ispraznim prosvjedovanjem proti osnutku sportskog i gimn. Saveza.

Nerazumljiva mi je bojazan, da bi se osnutkom sportskog Saveza stvorio novi tip Jevrejina: »čovjek s čvrstim mišićima, a duševno prazan« za razliku od onoga »sa visokom naobrazbom« (kojega po mišljenju protivnika Sportskog Saveza stvara Omladinski Savez pomoću kulturnog referata). Za sada mislim, ne treba se još bojati, da bi bilo u nas Jevreja previše duševno praznih ljudi sa čvrstim

bi još samo trebalo, da i Cigani organizuju svoju stranku.

Ima gospodo, ipak izvjesna razlika između jednih i drugih: Cigani se sele usljed svoga prirodnoga nomadskoga instinkta, a Židovi usljed prirodnoga instinkta mržnje onih, koji ih progone...

Ima osim toga jedna razlika između Židova i vas: Židovi ne zaboravljaju parola, kojima ste u zanosu »oslobodjenja« i vi pisali papirnate uvodnike, da ih, neoslobodjeni duhom od jarma šovenstva, tako brzo zaboravite i ugušite u preuzetnosti svoga arijskog hrišćanstva.

Vaš glupavi prezir najmanje dokazuje izlišnost okupljanja Židova u svoju stranku.

III. Židovi, koji se bude.

Pod vodstvom Vilima Vázsonyi-a osnovala se — tako javljaju novine — židovska stranka jedinstva u Budimpešti, a cilj joj je borba za povrat građanskih prava Židovima u Mađarskoj, ostvarenje recepcije Židova i okupljanje svih mađarskih Židova u bratskoj ljubavi.

U Mađarskoj židovska stranka inicijativom asimilantata! Bude se... Trebalo je dabome teških udaraca, moradoše tek poginuli toliki Židovi od bijelo terora, trebalo je protjerati tolike židovske profesore i djake iz škola, činovnike iz uprave, trebao je da se nagomila nepodnosivi očaj dok je došlo do toga, da se čak i mađarski Židovi bude. Nije to vedro budjenje; tek kad je dogorjelo do nokata, viknuše mađarski Židovi svoj »Ivri onohi«.

A naši asimilanti? Hoće li oni, koji su na žalost toliko nasljeđovali mađarske, crpsti korisnu nauku i iz njihova budjenja? Ili, zar su samo krute batine u stanju, da asimilatorstvo razočara? I zar je razočaranje u njih jedini put povratka k ponosu?

IV. Antisemite, koji počinju misliti.

Austrijske monarhiste prikazivale su uvijek Židove kao uzročnike svega zla: oni su uzdrмали vjeru u dinastiju i sustavno radili na rušenju i raspadu monarhije. No sad kada počinju revidirati svoja mišljenja. Njihov organ donša članak k židovskom pitanju iz pera visoke

konzervativne ličnosti, koji odvrća od antisemitizma. U tome članku piše: »Opasnostima, koje ugrožavaju narode, ne će se stati na put antisemitizmu. Antisemitizam je samo negativan pravac, a s pukom negacijom ne postizava se ništa trajno«. U istome broju jedan pukovnik brani Židove od prijekora, da su bili kukavice u ratu i opisuje junaštva židovskih drugova.

Mi znamo, da to ne znači likvidaciju antisemitizma. To znači samo, da je bar kronička nevolja u stanju da nauči i antisemite, da izlaz iz nevolje nije u tome, da se bližnjega progoni slijepim bijesom.

Ova spoznaja koristila bi našim neprijateljima više nego nama samima. Ako se antisemitizam i ne napušta, opet je nešto, kad se uvidja, da se »pukom negacijom ne postizava ništa trajno«.

Jedna izjava Cijonističke Egzekutive

London, 20. februara 1922.

Egzekutiva Cijonističke Organizacije upućuje svim cijonističkim korporacijama slijedeću izjavu:

U posljednje vrijeme iznijeli su pojedini cijonisti i cijonističke grupe, naročito u Franceskoj, Belgiji i Holandiji teške osvade proti vodstvu Cijonističke Organizacije. Egzekutiva nije do sada htjela da na ove napadaje odgovori.

U interesu ugleda cijonističkog pokreta i u interesu jevrejskog rada za Palestinu ne može se ali dulje trpjeti, da se šire neistinite i klevetničke tvrdnje o djelovanju Cijonističke Organizacije i finansijskog raspolaganja. Odlučismo stoga, da pred jevrejskom javnosti ove napadaje odbijemo i predložimo potrebni brojčani materijal.

Gosp. Jacobus Kann u Haagu dao je u »Jüdische Presszentrale« u Zürichu na 27. januara o. g. objelodaniti jedan intervju, u kojemu tvrdi, da Cijonistička Organizacija ima previše činovnika i prevelike urede, da imamo danas »bluff« — i činovnički cijonizam, umjesto snažnog i pravi kolosjek svedenog narodnog pokre-

mišićama. Da im predočim njihovu zabludu, treba i opet da se sjete gimn. i sportskog Saveza kod svijetloprosvjetljenih naroda. Ina li smisla, ako se tvrdi, da se u tim Savezima nalaze sami ljudi praznih glava sa čvrstim mišićima?! Sportski Savez ima zadaću, da jača pojedina sportska društva, a na duševni razvoj pojedinih članova u tim društvima ne utječe. Sportski Savez ima pretežno posla sa ljudima, koji imaju svoj mentalitet već prema zvanju, odgoju i okolici, u kojoj žive, pa bi njegov trud bio jalov, kad bi htio ove ljude skalupiti po jednom stalnom tipu. Baš zato, jer su sport i gimnastika pristupačni svakome zvanju, nalazimo u tim društvima osobe, koje veže jedino sport i gimnastika, dok se izvan društva jedva i poznavaju. Nikoga se ne sprečava, da stekne i najvišu naobrazbu, za to što je začlanjen u sportskom društvu, koje je podjedno član Sportskog Saveza. Pojedina se usavršuje prema prirodnim duševnim i tjelesnim sposobnostima, a sportski Savez ne želi i ne može nikoga u tom prirodnom

razvitku spriječiti. Dakako, šegrt ili naučnik ne ima prilike, da se u naobrazbi usavrši i dotjera, kao što to može da čini student, ali u sportu i gimnastici mogu se jedan i drugi jednako natjecati.

Sve u svemu, čini se, da su protivnici Sportskog Saveza ne samo protivnici tog Saveza, nego da i za sport sam nemaju dovoljno razumijevanja. Oni zaboravljaju, da sport i gimnastika ne imade tek zadaću da jača tijelo i da ga čini gipkim i okretnim, nego i tu, da oplemenjuje čovjeka djelujući na njegovu čud.

Stvar je pojedinca, da se čuva pretjeranosti, jer ova škodi ne samo tijelu nego može i drugih štetnih posljedica imati za dotičnika. Najodlučnije valja pobijati profesionalizam, koji se napose kod nogometa pojavljuje. Ovakove nezdrave pojave u sportu moći će najbolje i najuspješnije pobijati Gimn. i Sportski Savez, među čije najodlučnije zadace spada, da čuva ugled i čast jevr. sporta i gimnastike.

Savez se mora stvoriti, jer je potreban!

Dr. Zwieback.

ta«. Gosp. Kann tvrdi nadalje, da se za Keren Hajesod vodi »luda propaganda« i da veliki novčani iznosi nestaju na plaćama i drugim troškovima, za ekonomski rad da preostaje samo malo.

Gosp. dr. Maks Nordau, gosp. dr. Aleksandar Marmorek i 25 drugih cionista u Parizu objelodanili su u zvaničnom organu franceske cionističke federacije na 23. decembra 1921. jednu izjavu s namjerom da izazove nepovjerenje proti financijskom baratanju cionističkoga vodstva i direktorija Keren Hajesoda. U ovoj se izjavi kaže, da »Keren Hajesod počinje svoj rad sa namještenjem brojnog visoko plaćenog činovništva, koje je kadro da najveći dio njemu povjerenog novca absorbira«. U uvodniku istoga organa od 3. februara o. g. veli se, »da je ideal u cionizmu uslijed monstroznog razvitka našega činovništva postao neobuzdanim lovom za skandalozno plaćenim namještenjima«, a dalje se u istomu uvodniku veli, »da se prikupljeni novac ne smije upotrijebiti u socijalne eksperimente, u nečuvane plate i subvencije za izborne mušterije, nego da se ima jedino i isključivo upotrijebiti u poduzeća, koja obogaćuju našu narodnu baštinu i jačaju našu ekonomsku poziciju u Palestini«.

Časopis belgijskih cionista protestuje u svojem izdanju od 30. decembra 1921. protiv toga, da »se u Akcijonom komiteju stvaraju mnoge odluke po muževima, koji zavise od pokreta«. List francuskih cionista ispričava u svojem izdanju od 27. januara o. g. izostanak dra. Marmoreka od cionističkog kongresa s time, da je dr. Marmorek već unapred po načinu, kako je kongres pripravljan, spoznao, da će ovaj biti samo parodija i da će glas opozicije biti ugušen«.

Na to izjavljamo sljedeće:

1. Protestujemo proti uvredama i osvadama, koje se bez ikakvog stvarnog obrazloženja upravljaju proti našem činovništvu. Značajno je, da ovi napadaji dolaze poglavito od takovih osoba, koje već kroz mnogo godina nijesu učestvovala u cionističkom radu. U franceskoj federaciji, koja se pod vodstvom dra. Marmoreka neprekidno bavi širenjem neistinitih okrivljenja proti Egzekutivi i njezinom činovništvu, nije već mnogo godina gotovo ništa cionističkog učinjeno. Franceska federacija je u prošloj kongresnoj godini predala 600 šekalim. U onim zemljama, gdje vlada živo cionističko djelovanje i gdje vodeći elementi ozbiljno rade, nijesu nikada dignute nečuvane optužbe proti cionističkim činovnicima. Poteškoća da se ovi napadaji obeskrijepe leži u tome, da su namjerno nejasni i općenite naravi i nikada ne kazuju ništa o broju, djelovanju i platom činovnika.

Da svjetska Cionistička Organizacija mora da ima činovnika jamačno je neprijeporno. Imena činovnika i njihove plate saopćene su u tiskanom izvještaju, predloženom XII. cionističkom kongresu. Činovnici niti su prekomjerno visoko plaćeni, niti je njihov broj odveć velik. Osim članova Egzekutive ima u Evropi 15 gospode u stalnoj službi Cionističke Organizacije, naime vodeći tajnici londonskog ureda, upravitelji berlinskog ureda Egzekutive i upravitelj Palestinskog ureda u Beču.

S obzirom na raznolike i komplicirane zadatke političke, financijske i organizatorne naravi, kojima se Cionistička Egzekutiva bavi, ne može se broj ovih činovnika smatrati prevelikom. Osim toga su, kako je samo po sebi razumljivo, uposleni činovnici u cionističkim institucijama, kao što n. pr. u Jewish Colonial Trustu, u Židovskom narodnom Fondu i Keren hajesodu, te nadalje u cionističkim zemaljskim i zasebnim savezima. I broj ovih činovnika nije nigdje prevelik.

Tvrdnja, da činovnici upravljaju pokretom po svojoj volji, da imamo činovnički cionizam umjesto narodnog pokreta, nema nikakvog smisla. Cionističku Organizaciju vodi po kongresu izabrana Egzekutiva. Nikada njesu činovnici dali povoda tvrdnji, da na pokret upliviše. Kongres je proizašao iz slobodnih izbora bez ikakvog upliva Egzekutive i njezinog činovništva.

Neistinita je takodjer tvrdnja, da je delegatima opozicije na kongresu oduzeta riječ, ili onemogućeno držanje govora. Istina je, da je baš govornicima opozicije dozvoljena najšira sloboda govora. Neistinita je konačno tvrdnja, da su u Akcijonom komiteju »stvorene odluke po muževima, koji su zavisni od pokreta«. Akcijoni komitej izabran je po slobodnoj rasudi kongresa kao kontrolni organ, te ujedinjuje u sebi vodje većih zemaljskih organizacija i partija. Sve kad bi među ovima bio oveći broj osoba, koje kao plaćeni činovnici stoje u službi Organizacije, ne bi to moglo da krnji autoritet Akcijonog komiteja, jer ga bira kongres. Faktično ali ima između 25 članova sa pravom glasa samo dvojica, koji stoje u službi Organizacije. Ova obojica su prijašnji članovi Egzekutive, koji po svom dugogodišnjem djelovanju imaju u prvom redu pravo na to, da sjede u Akcijonom komiteju. To je kongres izborom ove gospode priznao.

2. Glavna zamjerka gospode Kann, Marmorek i drugova upravljena je proti financijskom poslovanju Cionističke Organizacije. Ovdje smo prisiljeni da izjavimo, da su spomenuta gospoda i njihovi istomišljenici na lakouman način, bez stvarnog obrazloženja iznijeli zamjerke, koje mogu da budu od najveće štete za ugled Organizacije. Svi izdaci londonskog ureda za plate članovima Egzekutive, tajnicima i ostalim činovnicima, za najamninu, uredski pribor, brzojavke, poštarine i t. d. iznose okruglo 2200 funti šterlinga mjesečno. K tome pridolaze još iznosi za putovanja i druge prigodne izdatke kao i subvencija »Comité des Délégations Juives-u« sveukupno je to dakle mjesečnih 2700 funti. Ovakav iznos za upravne troškove Cionističke Organizacije ne može se nikako označiti previsokim, naprotiv on je neznatan.

Cionistička Organizacija ima svake godine da kontroliše stotine hiljada funti, koje prolaze njezinim blagajnama, ona ima da vrši vrhovni nadzor nad velikim društvima kao što su Jewish Colonial Trust i Židovski narodni fond, ona je pozvana, da osniva kolonizatorna poduzeća za Palestinu, da vodi političke pregovore, konačno da podržava vezu sa stotinama hiljada pristaša na cijelome svijetu. Mnoštvo i kompliciranost ovih zadataka mogu se sa raspoloživim sredstvima i silama samo teško svladati. Mi naravski

nastojimo da izbjegnemo suvišnim izdacima i bit ćemo uvijek pripralni, da ispitamo predloge, koji se odnose na umanjenje pojedinih stavaka rashoda; ali nijednoj upravi ne bi bilo moguće da sadanje troškove znatno smanji.

3. Od novca, što ulazi za Keren hajesod ne upotrijebljava se ni jedan filir za napred spomenute izdatke Cionističke Organizacije. Ovaj je novac odredjen isključivo za Palestinu, te se izdavaju samo za palestinske svrhe. Samo je po sebi razumljivo, da uredjenje i izgradnja ovakovog ogromnog sabirnog aparata, kako ga pretstavlja Keren hajesod, prouzrokuje troškove, koji se moraju da pokriju iz samih priloga. Troškovi su prirodno na početku za uvođenje propagande, obrazovanje sabirnog aparata, viši no što će predvidivo biti u budućnosti.

A sada iznosimo brojke:

Sveukupni troškovi Keren hajesoda uključivo jednokratnih i tekućih troškova za dosad poduzeta putovanja, kao i sviju jednokratnih i tekućih izdataka londonskog glavnog ureda i odijeljenja za centralnu Evropu iznose od osnutka Keren hajesoda, t. j. od 1. septembra 1920. do 31. januara 1922 okruglo 45.000 funti. (O izdacima zemaljskih ureda iznosimo podatke niže. Troškove delegacije, koja pod vodstvom g. Sokolova djeluje u Sjevernoj Americi pokriva američka uprava Keren hajesoda.)

Kod osnutka Keren hajesoda stavljen je po nekolicini sumišljenika na raspolaganje iznos od 12.500 funti.

Za pokriće prvih troškova propagande. Odbijemo li ovaj iznos, ostane svota od 32.500 funti, koja je od prikupljenog novca upotrijebljena za troškove. Na prihodu u gotovom primila je londonska glavna uprava u istom razdoblju iz sviju zemalja 326.500 funti, kao i od Jewish Colonial Trusta za doznake, koje su bile na putu iz Amerike, 25.000 funti, ukupno dakle 351.000 funti. Odbiv troškove u spomenutom iznosu od 32.500 funti, preostalo bi 319.000 funti. U blagajni bilo je 31. januara 9000 funti. Iznos od okruglo 310.000 funti stavljen je na raspolaganje Egzekutivi Cionističke Organizacije za palestinski budget, te je po ovoj isključivo zanjna sljedećinačin upotrijebljen:

1. Cionističkoj Egzekutivi u Palestini za palestinski budget 252.253, 14,5 fun.
2. A. P. C.-u za vjeresije za gradnju kuća 24.000 za pristojbe protokolacije Hypotek. banke 1.000 25.000 0,0 »
3. Na račun učestvovanja u društvu za elektrifikaciju i natapanje (Projekat Rutenberg) 10.297, 8,6 »
4. Kupnja škola Hilfsvereina 9.512, 3,8 »
5. Misrahi-organizacije za njezine izdatke u Palestini 10.891, 8,6 »
6. Židovskom Narod. Fondu 2.000, 0,0 » 309.954, 15,1 »

Iz ovih se brojaka proizlazi, da od iznosa, koji su unišle u govom kod centralne uprave Keren hajesoda, nije više no 10% izdano za troškove.

Mjesečni izdaci londonskog glavnog ureda i odijeljenja za centralnu Evropu iznose sada okruglo 1.600 funti. Plate i putni troškovi agitatora, koji su sada na putu (izuzev delegaciju, koja je sada u Americi) iznose okruglo 500 funti mjesečno. Uzmemo li, da ovaj potonji iznos za agitaciona putovanja ostaje stalno na istoj visini, to bi mjesečni izdaci centralne uprave Keren Hajesoda iznosili mjesečno okruglo 2.100 funti. Troškovi centralne uprave bi dakle, ako uspije pokriće budžeta, što ga je prihvatio cionistički kongres, iznosili samo malo postotaka od prihoda u gotovom.

U pojedinim zemljama, u kojima ima odbora za Keren Hajesod ustanovljuju njihove troškove na stanovito vrijeme glavni ured, i to obično za tri mjeseca, a iza izmaka ovoga vremena ispituje se da li ovi troškovi stoje u odgovarajućem razmjeru sa приходima. Dosada ovi troškovi u raznim zemljama nijesu iznosili više no 10 do 12 po sto. Najniža troškovna stavka bila je do sada 5%, a najviši iznimni slučaj u jednoj maloj zemlji 18%, u Americi iznosi dosad 13%. Kod toga treba ali uvažiti, da i u zemljama treba da se početka troši za uređaje i propagandu, koji troškovi će u buduće otpasti, i da se uplata već subskribiranih iznosa proteže na 5 godina, dok troškovi za nabavu ovih iznosa moraju da se odmah pribave. Kod redovitog ubiranja već subskribiranih iznosa bit će razmjer troškova svagdje već u skoroj budućnosti znatno povoljniji. I sada nije nepovoljniji, nego li kod bilo kojih drugih velikih sabiranja.

4. U predjašnjoj točki saopćeno je, da je iz sabrane svote Keren Hajesoda po Egzekutivi de 31. januara 1922. doznačeno u Palestinu 310.00 funti. U istom izvještajnom vremenu (t. j. od konca septembra 1920. do konca januara 1922.) doznačeno je od novca prije sakupljenoga Keren Hageula (Restoration Fund) daljnjih 222.000 funti, sveukupno dakle 532.000 funti. Troškovi uprave što je ondje postavljena za provedenje kolonizacije ne mogu biti u istom smislu kao izdaci Keren Hajesod sabiranja označeni »troškovima«. Uprava u Palestini tvori potrebni dio samoga rada, naime njeno upravljanje i kontrolu. Ovi upravni troškovi iznose u izvještajnom vremenu od 16 mjeseci prosječno 2.500 funti mjesečno, uključivo sviju plata članovima Egzekutive u Palestini, činovnicima, u Palestini namještenim stručnjacima (agronomima) i sviju ostalih uredskih i upravnih izdataka. To je u 16 mjeseci 40.000 funti ili 7 i po % od 532.000 funti, koje su kroz to vrijeme doznačene u Palestinu i ondje upotrijebljene za škole, zdravstvo, poljoprivrednu kolonizaciju, imigraciju i za vjeršije.

5. Iznoseći ove podatke pred javnost, pozivamo ovu podjedno, da na osnovu istih preispitaju tvrdnju gosp. Kanna »da se najveće svote troše na plate i ostale troškove« i »da za ekonomski rad samo malo preostaje«, kao i slične tvrdnje gg. Nordau, Marmorek i njihove grupe.

Egzekutiva Cionističke Organizacije odlučila je, da nesmetano nastavi svoj rad, kako bi ispunila zadatke, koje joj je povjerio XII. kongres. Ona će svaki stvarni savjet i svaku dobro mišljenu kritiku svagda uvažiti. Ali se ograđuje proti

napadajima jedne opozicije, koja se ne bori stvarnim argumentima i iz stvarnih motiva. Ona se nije lahko odlučila da sa ovom odbranom neopravdanih osvada stupi pred javnost, al ju je na to prisilila spoznaja dužnosti, da štiti ugled Cionističke Organizacije. Ona je židovskoj javnosti ovime iznijela činjenice, te joj prepušta, da izreče svoj sud.

Odgovor Churchilla arapskoj delegaciji

Engleski ministar za kolonije Churchill odgovorio je na prigovore arapske delegacije iz Palestine, da može priznati arapsku delegaciju samo kao zastupnicu znatnog dijela muslimanskih i hrišćanskih stanovnika i da je pripravan o predlozima, koji su izradjeni u nacrtu ustava, konferirati s drugim važnim dijelovima arapske zajednice u Palestini; no ne može da oficijelno isklim pregovara, koji traži da bude priznat reprezentantom ukupnog palestinskog pučanstva ili njegovoga dijela, dok se još nje konstituiralo oficijelno zastupstvo. Britska vlada bavi se u istinu s tom stvari, da dade pučanstvu Palestine ustavne institucije, da bi moglo izraziti svoje nazore i želje i da se tako podigne temelj ustavu. Ujedno ne može da se upušta ni u kakovu diskusiju o budućnosti Palestine na drugoj podlozi no na Balfourovoj deklaraciji, jer od njenog opstanka mora vlada Njeg. Veličanstva da insistira na obvezama, danima židovskome narodu. Član 22. ugovora Lige Naroda interpretiran je od glavnih sila alfiranih u ugovoru Sevresa. Prema tomu priznati su Sirija i Irak provizorno nezavisnim državama, no o Palestini nije bilo govora. U tom pogledu preuzela je mandatarna vlast odgovornost za provedbu deklaracije u korist osnutka narodne domaje za židovski narod u Palestini, koju je dala britska vlada 2. novembra 1917., što su prihvatile i druge aliirane sile. Vlada Njegovog Veličanstva, koja je vezana svojim obećanjem prema Ligi Naroda, ne može stoga da dopusti razvitak konstitucionalnog položaja, koji bi joj onemogućio izvedenje pothvata, koji su svečanim načinom obećale i aliirane sile. Stvaranje nezavisno narodne vlade u Palestini, kako je traži arapska delegacija, ne može se pod ovim uvjetima i kraj sadašnjeg stanja stvari sankcionirati. Vlada Njegovog Veličanstva je vrlo rado spremna da dade palestinskom pučanstvu najveću mjeru nezavisnosti, u koliko nije u protimbi s ispunjenjem njenog obećanja prema židovskome narodu. Nežidovsko pučanstvo ovlašteno je da traži od mandatarnе sile ne samo osiguranje, već i odgovarajuće zaštitne mjere, da osnutak židovske narodne domaje ne će biti proveden na način, kojim se prejudiciraju njihova prava. A pošto je Cionistička Organizacija priznata u mandatu kao javna korporacija, koja ima da svjetuje i saradjuje s palestinskom upravom u svim gospodarskim, socijalnim i drugim stvarima, koje se tiču osnutka narodne domaje, to bi ministar za kolonije, ako ustreba, bio pripravan, da primi u nacrt ustava ustanovu, da se u Palestini ne može ništa provesti na savjet Cionističke ili druge koje organizacije, što ne bi bilo zaključeno ustavnim putem, kako će to konstitucija propisati. Što se tiče

imigracije drži, da sva pitanja te politike ne mogu biti predmetom rasprave u legislativnom vijeću Palestine, već da o tome ima da odluči vrhovni komesar u vijeću, nakon što se stajvio u sporazum s vladom Njegova Veličanstva. Pristao bi na osnutak useljeničkoga odbora, u kome bi bile zastupane po svojim zastupnicima sve klase pučanstva, sa zadaćom, da svjetuju vrhovnog komesara u svim pitanjima imigracije sa stajališta pučanstva zemlje. Nazore cionista saopćili bi zastupnici cionističke organizacije u Palestini vrhovnome komesaru. U slučaju, da se mnijenja ne daju dovesti u sklad, ima se pitanje predložiti vladi na odluku. Ovaj predlog primljen je, jer se očekuje, da će se tako moći riješiti najveće poteškoće.

Glede sastava legislativnog vijeća uvjeravao je Churchill arapsku delegaciju, da će izborno pravo biti vrlo liberalno i da je nemoguće u nacrtu ustava predvidjeni d'o imenovanih članova nadomjestiti biranim zastupnicima, jer bi izabrani zastupnici kod svake zgode mogli jednoglasno zaključiti odredbe protiv vlade. Nije bilo korektno s arapske strane tvrditi, da je Herbert Samuel član cionističke organizacije. Skroz su nedopustive sve imputacije, da vrhovni komesar ima svoju vlastitu politiku u protimbi prema politici vlade Njegovog Veličanstva. Takovo stanje stvari protivni se svim tradicijama britske uprave.

Keren Hajesod

KEREN HAJESOD KAMPANJA U AMERICI. 250 HILJADA FUNTI ŠTERLINGA U JEDNOM TJEDNU.

Članovi Keren Hajesod delegacije u Sjedinjenim Državama nastavljaju svoj rad. Prema zadnjim vijestima raslu uspjesi, jer su organizacije ojačale i zahvaćaju i najudaljenije židovske općine. U nedjelju dana, od 29. januara do 4. februara je glavni ured americkanskog Keren Hajesoda primio 106 hiljada dolara iz raznih državica i doznačio od toga 25 hiljada funti šterlinga u Palestinu. Naredni tjedni ne će prema izjavama svih saradnika imati manji uspjeh. Gotovo svi provincijalni gradovi nastoje, da realiziraju sve potpisane obveznice. Osobitu inicijativu pokazuje država Connecticut, o kojoj piše »The New Palestine« : »Kad se govori o izvršenju dužnosti, tad nam odmah dolazi u pameť jedna država u Uniji, koja leži nedaleko New-Yorka, Connecticut. Već kroz godine uživa glas, da je najbolja cionistička država u Uniji, a punim pravom zaslužuje taj svoj dobar glas. Kad je u Filadelfiji započeo rad za Keren Hajesod i kad je sve samo o tomu govorilo, da će sva Pensilvanija uzeti najživljeg učešća u toj akciji, pobojali su se cioniste Connecticuta za svoje prvenstvo. Sad se pripravljaju da biju s Filadelfijom glavnu borbu za prvenstvo u radu za Keren Hajesod. Davani su znakovi nužde, da se upozore cionisti od Connecticuta, da je država u opasnosti »da će biti podjarmjena«, i to baš od poznate, spore i pospane Filadelfije. To nikad ne će dopustiti cioniste od Connecticuta... U istinu nastoji Connecticut da zadrži vodstvo. 12. februara konferirali su 22 zastupnika Keren Hajesoda države Connecticuta u New-Havenu, da ustanove tačan plan za naredni rad. Počanki prijedlog Vladimira Jabotinskog, koji je preporučio sistem posjeta pojedinih kuća, s oduševljenjem je prihvaćen na konferenciji.

Dok Vladimir Jabotisky radi na pripravi kampanje za New-York, pošli su Nahum Sokolov, prof. Warburg i dr. Goldstein na daleki zapad. U svim važnim gradovima na Pacific obali primljena je delegacija velikim oduševljenjem od židovskoga pučanstva. 14. januara stigla je delegacija u Los Angelos, jednom od najvećih američkih gradova, gdje je na kolodvoru dočekana po mjesnim honoracijama i židovskoj školskoj djeci. Automobilska parada, kao što ju samo Amerika poznaje, pratila je goste kroz ulice grada, u kojima je stajalo židovsko pučanstvo. Na večer priredjen je u počast delegacije banket, kojemu su pribivali i zastupnici gradskih oblasti i engleski konzul. Gradski načelnik čestitao je delegaciji na srdačne simpatije, što ju je stekla kod židovskog pučanstva, i izjavio je, da su Židovi njegova grada odlučili sabrati najmanje 250.000 dolara. Već slijedećega dana pokazali su Židovi Los Angelosa, kako brzo žele da iskupe svoje obećanje. Na velikoj skupštini, kojoj je pribivalo jedno 5.000 ljudi, dobila je komisija Keren Hajesoda vanredno velike obveze, a među njima u gotovini 100.000 dolara. Ovaj miling učinio je silan dojam na sve gradove Kalifornije i stvorio je u svim židovskim općinama raspoloženje za obnovnu misao. O ukupnom rezultatu rada u Kaliforniji moći ćemo tek naknadno izvjestiti.

Iz Jugoslavije

IZDAVANJE CERTIFIKATA SUPSKRIBENTIMA ZA KEREN HAJESOD.

U smislu zaključaka Keren Hajesod-komisije, koja se sastala u Sarajevu prigodom Saveznog Vijeća, intervenirala je naša uprava u Londonu, da londonski direktorij izda definitivne certifikate na sve one svoje, koje su u prvoj godini uplaćene. Direktorij je povodom ove intervencije riješio, da će izdati certifikate, ali samo onima, koji su u smislu svoje obveznice za prvu godinu potpuno uplatili otpadajući iznos. Ako se n. pr. lko obvezao na svotu od K 50.000.— kroz 5 godina, pa ako je uplatio u prvoj godini potpunih K 10.000.—, dobit će uz povrat međutimnih potvrda certifikat za tu uplatu u prvoj godini.

Stavljamo ovo svim interesentima do znanja, a u povodu toga pozivljemo sve one, koji svoj obrok za 1. godinu, dakle one, koji još nisu jednu petinu svoje obveznice uplatili, da to odmah načine, kako bi čim prije došli u posjed certifikata.

Centralna uprava Keren Hajesoda za Jugoslaviju.

Sime Spitzer v. r. Lav Stern v. r.

K 25-godišnjem jubileju Fanike Haiman.

Zagreb. Fanika Haiman, zaslužni član Narodnog kazališta u Zagrebu, slavi dne 11. marta o. g. 25 tu godišnjicu svoga savjesnoga umjetničko-glumačkoga rada. Prije kao operna pjevačica, ona je svojim dobro školovanim glasom, neobičnom muzikalnošću i dikretnom umjetničkom glumom znala u svaku na oko i sporednu ulogu unjeti osobnu notu i podati joj zasebni čar. Njezina je komika neodoljiva i to je polje, na kojemu si je stekla neprolaznih zasluga i u velike zadužila publiku, željnu vedrog raznodjenja. U bezbroj drama, opereta, komedija, melodrama i burleska ona je iznijela po koji tip, koji je tek po njenom originalnom shvaćanju i njenoj savršeno umjetničkoj izradbi, iskočio iz redova banalnih komičnih figura Čedna, bez dalekosežnih

pretenzija naša je »Haimanica« ljubimac publike, opće štovana među kolegama i kolegicama. Svi oni će ne iz konvencionalnosti, već iz iskrenog osjećanja radošno pozdraviti jubilariku i obdariti sa svim znakovima čašćenja, koje ona u potpunoj mjeri zaslužuje.

Kao dobra Jevrejka ona se je svagda sa najvećom pripravnosti odazivala pozivu jevrejskih društava, da svoju pjevačku, glumačku umjetnost i režijsku rutinu stavi u službu dobrotvornih ili kulturnih svrha. Ne mareći za preopterećenost u svome zvanju i prezaposlenost u privatnom životu, ona e u jevrejskim priredbama sudjelovala sa naročitim ljubavi, pa si je i u ovom djelovanju osvojila srca sviju, s kojima je radila, a napose srca naših mašša. Za ovo njezino plemenito djelovanje mi joj zasebno izričemo našu blagodarnost i želimo, da se u dalnjem toku njezina djelovanja k dosadašnjim uspjesima naniže uspjeh za uspjehom.

Statistika Jevreja. U broju od 8. o. mj. donosi »Agramer Tagblatt« neke podatke statističkog centralnog ureda u Beogradu o Jugoslaviji. Iz ovih u izvratku objelodanjenih podataka vadimo statistiku Jevreja u našoj kraljevini. Po ovoj statistici ima Jevreja u:

Sjevernoj i Južnoj Srbiji	11.731
Crnoj Gori	17
Bosnoj i Hercegovini	12.101
Hrvatskoj i Slavoniji	19.425
Medjumurju	736
Sloveniji	946
Banatu	4.661
Bačkoj i Baranji	14.155
Dalmaciji	322
Ukupno	64.098

Nije nam poznato, da li su ovi podaci centralnog statističkog ureda već konačno redigovani, nu nama se čini da ili tomu nije tako. Ili je sam popis Jevreja manjkav, jer je po našem znanju njihov broj u našoj kraljevini bar dvostruki od iskazanoga. Osobito pada u oči iskazani niski broj Jevreja u Bačkoj, Banatu i Baranji sa ukupno 18.819 duša i u Sjevernoj i Južnoj Srbiji sa 11.731 dušom. Najviši je iskazani broj Jevreja na području Hrv. i Slavonije (19.426), najniži na onomu u Crnoj Gori (17), za koje smo područje držali, da u opće nije nastavano po Jevrejima, a nije isključeno, da su na ovom području iskazani Jevreji slučajno boravili ondje na dan popisa pučanstva. Broj Jevreja u Sloveniji čini nam se visokim, a možda da se i ovdje radi o slučajnom boravku ovećeg broja Jevreja u Sloveniji za popisa pučanstva.

Od iskazanog ukupnog broja pučanstva u Jugoslaviji (11.724.915) sačinjava broj iskazanih Jevreja (64.098) nešto preko 0.5%.

Hesped Hevre Kadiše u Zagrebu. Prema starom običaju priredila je zagrebačka Hevre Kadiša na dan 7. adara hesped za umrle članove. Gosp. nadkan-tor Josip Rendi pjevao je »El mole rahamim«, a zatim je g. prof. dr. G. Schwarz govorio o značenju 7. adara i sjetio se velikih naših mrtvaca u ovoj godini. Iza toga otpjevao je kor »Šivisi«. M.riv moltvom završena je služba božja, kojoj je pribivalo mnogo pobožnog općinstva.

Roditeljski sastanak u Zagrebu. U sri-

jedu, dne 15. o. mj., u sati poslije podne, bit će drugi roditeljski sastanak u velikoj dvorani izraelitske bogoštovne općine, pa se pozivaju roditelji, da u što većem broju prisustvuju.

Uljanik. Primili smo poziv za Purimsku zabavu, što je naši sumišljenici u Uljaniku priredjuju na dan 14. ožujka o. g. S osobitim zadovoljstvom ističemo, da čisti prihod ove zabave ide u korist »Jaar Jugoslavija«.

Brod n/S. Židovsko omladinsko društvo »Maks Nordau« u Brodu n/S. priredjuje uz saradnju Židovskog dobrotvornog gospojinskog društva povodom blagdana Purim kostimiranu zabavu pod geslom: »Noć u Jeruzalemu«. Sudeći po opsežnim pripravama priredjivačkog odbora, odlakovat će ovu zabavu otmjeni stil, prilagodjen orijentalnom milieuu, što će gaimati da dočara sklad izmedju kostimiranih učesnika i na orijentalno udešenog prostora, gdje će se održati zabava. Izradbu dekoracija preuzev je jedan židovski slikar, koji prolazno boravi u Brodu. Nadati se je, da će ova zabava u moralnom i materijalnom pogledu potpuno uspjeti.

Sport i gimnastika

Glavna skupština »Makabija« u Zagrebu. Žid. gombalačko i športsko društvo »Makabi« obdržavat će svoju V. redovitu glavnu skupštinu u nedjelju, dne 19. marta o. g. u 10 sati prije podne u društvenoj gombaoni (Guundulićeva ulica broj 26). Dnevni red: pozdrav predsjednika, izvještaj tajnika, vodje, referenta sekcije, blagajnika i nadzornog vijeća: izbor odbora, nadzornog vijeća i časnoga suda, ustanovljenje visine članarine i eventualija. Važni predlozi, koji zasijecaju u samu osnovu društva, treba da su pismeno odboru barem osam dana prije glavne skupštine podnešeni i potpisani po 10 članova. Predlozi podnešeni na samoj glavnoj skupštini imadu se pismeno uručiti predsjedniku, a mora ih poduprijeti barem 10 članova. Ovi će se predlozi pročitati, ali će se o njima raspravljati samo, ako na to pristane upravni odbor.

Pravo prisustvovati glavnoj skupštini imadu samo članovi (podmladak ne!) koji su do glavne skupštine ili na dan iste uplatili potpunu članarinu.

Za glavnu skupštinu »Makabija«, koja će se obdržavati dne 19. o. mj., održale su sve sekcije svoje glavne sastanke, te izabrale tehničke odbore i pročelnike, što ih prema društvenim pravilima imadu da predlože glavnoj skupštini. Nogometna sekcija izabrala je sljedeći odbor: Pročelnik: Leo Büchler, tajnik: Hugo Reiss, blagajnik: Ljudevit Lion, referent: Slavko Hiršler, oružar: Josip Schwabenitz, odbornici: Arpad Weiller, Oskar Weiser, Alfred Haves i Vladimir Stiasny.

Lakoatletska sekcija: Pročelnik: Ignjat Neusser, referent: Ljudevit Rosenberger, oružar: Milan Weinberger, odbornici: Eugen Berl, Albert Kohn, Ivo Mondschein i Milan Mayer.

Gimnastička sekcija: Vodja: Milan Freiburger, zamjenik vodje: Adolf Licht, oružar: Acan Stern, tajnik: Stjepan Pollak.

Prijateljska utakmica Makabi—Gradjanski 1 : 12 (0 : 7). U nedjelju, dne 5. o. mj. odigrana je prijateljska utakmica između gornjih klubova. Makabi nastupio je nakon petmesečne stanke bez trainin ga, čemu se u glavnome ima da pripíše tako nepovoljan rezultat po Makabi.

Gradjanski nastupio je u kompletnoj nu igru i pokazao veliku prodornu snagu. nuigru i pokazao veliku prodornu snagu. Od Gradjanskog najbolji Babić, Šifer i Perška, dok su od Makabija zadovoljili jedino Spitzer u goalu, Stern i krilo Schwabenitz. Goal za Makabi polučio je »Fundika«.

Beograd. Jevrejsko gimnastičko društvo u Beogradu priređuje dne 11. marta o. g. svoj prvi javni nastup u dvorani »Kasina« uz sudjelovanje orkestra jevrejskog muzičkog kluba »Lira«.

Iz obilnog programa razabiremo, da si je spomenuto društvo stavilo u zadatak gajenje moderne gimnastike i sporta, a u svoje kolo da je privelo djecu, ženski i muški podmladak i odrasle. Posvećujući osobitu pažnju svrsishodnom fizičkom odgoju djece i podmlatka, poći će ovo mlado društvo ispravnim putem u cilju fizičke regeneracije i jačanja samosvijesti jevrejske generacije, pa je stoga

veoma poželjno, da plemenito nastojanje društva naidje na najširu moralnu i materijalnu potporu sa strane sviju faktora, koji tu dolaze u obzir.

Mladomu društvu želimo i povodom prvog svog javnog nastupa i u dalnjem sistematskom radu oko postizavanja stavljenih si ciljeva najbolji uspjeh.

**ZORA LOWY (Mandić)
FELIX I. KERSCHNER**
suvlasnik tvrtke Milan Friedman i drug
zaručeni.
Zagreb, u martu 1922.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Iskaz darova br. 4. od 22. februara do 8. marta 1922.

Jaar Jugoslavija.

Zagreb: D. D. 150.— Roza i Mavro Sirmaj umj. čestitke Hildi i dr. Singeru 200.— N. N. 100.—, dr. A. Licht za primlj. honorar od dra. Z. 100.— svega 11 drveća 550.—
Čazma: Straus n. i. sina Vilima 2 stabla 100.—
Koprivnica: Vilim Grünwald 4 stabla 200.—
Sisak: Dr. Lederer 1 stablo 50.—
Bijelina: Sumbul Montilja 3 stabla 160.—
Ogulin: Bela Katz (Cirkvenica) i Jos. Braun n. i. pok. Vilima Breyera 1 stablo 60.—
Zvornik: Jevrejska omladina dio čistog prihoda zabave (god. 1921.) za 20 drveća 1000.—
Mitrovica: Jos. Fleischmann 10 drveća, Eduard Fleischman 1 stablo 550.—
Osijek: Prijatelji n. i. pok. Brödera prig. obljel. smrli 5 drveća 250.—, umjesto vijenca na odar oca Mele Klein od njenih kolega i kolegica 11 drveća 560.— svega 16 drveća 810.—
Zenica: Omladinska sekcija nac. društva daruje na sastanku za 2 stabla 100.—
Požega: Prig. zaruka Olge Fischer — Ljud. Pollak daruju: Sam. Fischer 400.— Rudolf Pollak 400.—, po 200.— Ign. Kohn, Hugo Adler, po 160.— dr. I. Neuman, po 100.— Ernest Adler, Jos. Pollak, Lujko Pollak, Jak. Schillinger, Samuel Haas, Mavro Haas, Jak. Geršković, Sam. Bauer, Jul. Mahler, po 40.— Ljud. Blau, Jak. Neuman, Oskar Sonnenschein, Sam. Lang, svega za 48 maslina 2420.—
5900.—

Do sada darovano 1212 drveća.

Za popunjenje šume treba još 8788 drveća.

Opći darovi.

Zagreb: Fela Baum izg. oklada 20.—
Zenica: N. N. 20.— Oton Weiss za izg. okl. sa Šandorom Levi 25.— 45.—
Blok: Elza Lang i Gizela Kaff sabrali prig. zaruka Ilonke Wortmann — Feri Kaff 124.—
Varaždin: Vlatko i Irena Blumschein 80.— umj. cvijeća pok. Jakoba Haasa 50.—, Sam. Taussiga 64.—, Josipe Weinberger 40.— 234.—
Žepče: Na zabavi sabrano 400.—
Rogatica: Prig. vjenčanja Like Danon — Sal. Papo daruju: Izak i Matilda Danon 160.— Sal. i Lika Papo 100.— Santo i Blanka Papo 80.—, Moise Bararon 60.—, Avram i Sara Danon 50.—, po 40.— Haham M. Nisim Papo, Eliezer Katan, Ester Juda Danon, Luna Bararon, Simon i Luna Levi, po 20.— Klara Katan, Blanka Levi, Eleša Katan, Jakob Katan, Mošo J. Katan, Izidor Levi 770.—
Derвента: Gospojinsko društvo po Sari Baruch 200.— Josef L. Pesach kod karafa 20.— 220.—
1813.—

Škrabice.

Žepče: Sal. A. Musafija 28.— u hramu 12.— 2 škrabice 40.—

Sanskimost: Abraham i Izak Alijas 24.— David Albahari 34.—, Benjanin Reich 32.—, Haim Hasson 40.—, Braco Hasson 12.— Eliezer Z. Levi 40.—, društvo »Šalom» 92.— Izo Hasson 93.— 8 škrabica 367.—
Derвента: Sara Baruch 115.—, Bencion Gaon 94.—, Braća Hartenstein 92.—, Židovski dom 88.— Ch. Hartenstein 66.—, David L. Pesach 54.—, Schärf i Zahler 50.—, Benko Richter 48.—, Židovska banka 47.—, David A. Hajon 32.—, Izidor L. Pesach 20.—, Josef Hajon 4.— = 12 škrabica 710.—
Mitrovica: Adolf Sommer 92.—, Dragica Kraus 72.—, Drag. Kerekes 62.—, Herman Rotmüller 62.—, Siegfried Löwy 68.—, Ignac Deutsch 4.—, Josef Fleischman 4.68, Adolf Rosenberg 4.—, Jul. Kovač 10.—, dr. Ed. Lederer 16.60, Herman Weissber 52.—, Alice Kohn 31.20, Roza Herzfeld 8.—, Sigm. Gross 167.—, David Förstner 22.—, Fani Gärtner 48.40, Jenö Förstner 16.80, Sal. Buchwald 28.—, Heinrich Rösler, Bernh. Morgenstern 40.—, Perl Mór 32.—, Felice Lustig 57.—, Sigm. Hubert 19.40, Adolf Sommer 104.— = 24 škrabica 1030.—
2147.—

Masline.

Zagreb: Irena umjesto karte Judi — u gaj Stefe 50.—, Olga Alkalay u gaj Đure Hermana 1200.— 1250.—
Đakovo: Franka Pick za ozdravljenje nečaka u vrt Miše Sommer 200.—
Karlovac: Prig. Berimile u kući Schlossberg (Glina) daruje u vrt Alberta Birnbauma Geza Schlossberg 2000.—, Željko Schlossberg 500.—, Hinko Schlossberg 500.—, Paula i Josip Birnbium 400.—, Alfred Schrenger 400.—, Sam. Weinberger 200.—, Jos. Rendeli 160.—, po 100.— Ernst Eisler, Aleksander Eisler, Rudolf Glück, po 50.— Bernh. Tauber 4510.—
5960.—

Darovi kod fore.

Varaždin: Od 1. VII. 1921. do 31. I. 1922. darovano 933.—
Rogatica: Moise Bararon 100.—, Salomon Papo 100.— Santo Papo 50.—, 250.—
Osijek: U hramu darovano 1921. 3470.—
Derвента: Levi D. Pesach 100.—, Maks Hartenstein 80.—, dr. Izrael 50.—, Josef D. Pesach 50.—, Albert Montilja 40.—, Zadić Danon 30.—, dr. Izrael 20.— 370.—
5023.—

Učinjene usluge.

Zagreb: Usluga Kardoš—Licht 60.—
Brod n/S.: Vatroslav Fürst za uslugu Rosenspitza 50.—
110.—

Obiteljska dar knjiga.

Osijek: Prig. zaruka Helle Platner — ing. Ljud. Freudlich, daruju po 400.— : Herman Steiner, ing. Ljud. Freudlich, Marko Freundlich i Leop. Platner 1600.—
Mitrovica: Prig. vjenčanja Fanike Freund — David Förstner daruju: Bernard Pessing 80.—, po 40.— : Sam. Förstner, Herman Pessing, David Förstner, po 20.— : Fani För-

stner, Miksa Förstner, Mandi Förstner, Adolf Sommer, Vilim Weiss, 300.—
1900.—

Dječji sab. arak.

Zagreb: Beno Kudiš 350.—
Varaždin: Rudi Eisenstädter 40.—, Fani Eisenstädter 40.— 80.—
430.—

Obnova Palestine.

Zagreb: Josefina Kraus 1000.—

Pregled:

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 19.951.—
Iz Bosne i Hercegovine K 4.432.—
K 24.383.—

Od 1. I. do 8. III. unišlo je sveukupno K 181.374.50

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

GRADIVO trgovačko društvo za promet gradjevnim i tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeva ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzjavni „Gradivo“

Koncesijonirani berzijanski agent i komisijona radnja

Prima posredovanje hrane, mlinskih proizvoda, životnih namirnica i kolonijalne robe, koje sa najvećom tačnošću obavlja za tuđi račun. Prima komisijonu robu u vlastite magazine prodaje radi.

Rajic i Lederer Novi Sad

(Wagnerova pašača)
Telefon: { kancelarija 3-97 Brzjavni: Rader
stan 42
Tekući račun kod Gradjanske Banke filijala Novi Sad

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65
Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

ANILINSKE BOJE

velike količine samo prvovrsnu
njemačku robu nudi

Gerber i Löwinger, Zagreb

Vlaška ulica broj 24

Telefon br. 23-22 Brzljavi: Gerlov

➔ Zahtjevajte cjenike! ➔

T A H E I A

MEDJUNARODNO SPEDICIJONO PODUZEĆE
Jelačićev trg 23 **ZAGREB** Telefon br. 16-12

Internacionalni transporti. Tranziranja robe.
Uskladištenja. Svakovrsni prevozi.

Carinsko-posrednička poslovnica

VELETRGOVINA KRATKOM I PLETENOM ROBOM

C. D. GAON

JELAČIČEV TRG 23 **ZAGREB** TELEF. INT. 23-72

SKLADIŠTE ČIPAKA, VRPCA, VEZIVA, OGRLICA, KRAVATA, SVI-
LENIH RUBACA, ČARAPA, RUKAVICA, MAJICA, GAČICA ZA
KUPANJE, RUPČIČA, DUGMETA I DRUGIH ARTIKLA

Prva hrvatska veletrgovina željez-
ne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 **ZAGREB** Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
lezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebština. **Solidna roba,**
brza posluga, cijene umjerene.

Na veliko!

Na veliko!

Vanilija-Bourbon

berber i kalifat datulja, kancirano voće, ma-
laga grozdje itd. uz najjeftiniju cijenu kod ti.

J. DRAGONER

Zagreb, Nikolićeva ulica 4.

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

DIONIČKO
DRUSTVO

„MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB
ILICA 31

BRZOJAVI:
PAPMERKUR

Veletrgovina Vlastiti proizvod
pisaćeg, risaćeg, novinskog, te omot- bilježnica, notesa, blokova i konfek-
nog papira cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisaćeg i risaćeg pribora.

**PODEVIT
PRÄGER**

**KROJAČKA
DVORANA**

D. D.

ILICA

17

KUŠA ORŠIĆ